

DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas lietuvių kalba	Kodas
Literatūros kritika ir sklaida Literary Criticism and Communication	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: asist. dr. Jurgita Žana Raškevičiūtė Kitas (-i):	Filologijos fakultetas, Literatūros ir kultūros tyrimų institutas, Lietuvių literatūros katedra

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Privalomasis / Privalomai pasirenkamasis / Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
kontaklinė (auditorinė) ir savarankiškas darbas	Rudens semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai:	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	48 val., egz.	98 val.

Dalyko (modulio) tikslas		
Analitinis, kritinis ir kūrybinis mąstymas: gebėjimas analizuoti, išvelgti sąsajas ir vertinti literatūros kūrinius. Gebėjimas dirbti individualiai ir grupėmis: profesionalios požiūrio raiškos, kūrybinio rašymo, viešosios diskusijos, debatų, komunikacijos įgūdžiai. Esminės literatūrologijos žinios ir gebėjimai jas taikyti: literatūros kaip reiškinio, literatūros kritikos ir sklaidos kaip profesinės srities suvokimas. Lietuvių literatūros ir kultūros reiškinų bei procesų supratimas, analizė, vertinimas. Literatūros, kultūros tyrėjo kompetencija, kūrybingo lietuvių kalbos vartojimo gebėjimai.		
Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Gebės kritiškai vertinti šiuolaikinę lietuvių literatūrą, analizuoti jos reiškinius, išvelgti sudėtinės dalis ir ryšius tarp jų; gebės kelti probleminius klausimus, dalyvauti diskusijose, argumentuoti savo nuomonę.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų diskusijos.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, egzaminas.
Gebės gerbti kitus asmenis ir jų nuomones, tinkamai su jais bendrauti ir bendradarbiauti; konstruktyviai dirbti diskusijų grupėje, derinti savo veiklą su kitų grupės narių	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų diskusijos.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, egzaminas.

veikla; gebės vadovautis profesinės literatūros kritiko etikos principais.		
Įgis žinių apie bendruosius literatūros kritikos principus, literatūros sklaidos ir leidybos sritį, pagrindines XIX-XXI a. literatūros kritikos kryptis ir metodus.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų diskusijos.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, egzaminas.
Įgis žinių ir supratimo apie literatūros kritikos raidą Vakaruose ir Lietuvoje, kritikos principus ir metodologiją, pagrindinius literatūros kritikos autorius ir svarbiausias mokyklas.	Įtraukiamoji paskaita; probleminis interaktyvus dėstymas; savarankiška tekstų analizė; seminarų diskusijos.	Darbas per seminarus, savarankiškų užduočių atlikimas, egzaminas.
Gebės pateikti atliktos analizės rezultatus kritinėje recenzijoje, pateikti išvadas, viešai pristatyti kritinės analizės rezultatus ir apginti savo nuomonę, gebės kurti argumentuotus kritikos tekstus, pasirinkdami tinkamą motyvacijos strategiją, stilistines raiškos priemones, metodologiją.	Kūrybinis rašymas.	Recenzijos rašymas ir aptarimas diskusijoje.

Temos	Savarankiškų studijų laikas ir užduotys							Užduotys
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	
1. Literatūros kritikos samprata. Literatūros kritikos vaidmuo literatūros raidos istorijoje ir derybose dėl literatūros kanono. Literatūros kritikos (ne)reikalingumo ir funkcijos klausimas. Estetinio skonio samprata. Kritikos stilius ir retorika. Kritikos žanrai: recenzijos, anotacijos, analitinio straipsnio specifika.	2		4			6	8	Dalia Satkauskytė, „Literatūros demokratizacija ir jos kaina: šiuolaikinės literatūros kritikos formos ir įtampos“; Gabrielė Gailiūtė, „Literatūros kritika šiuolaikinėje Lietuvoje: institucijos refleksija“. Anotacijos ir komentaro rašymas. Kiekvienais metais parinktų skirtingo a) stilistinio režimo recenzijų aptarimas, b) skirtingų kritikos žanrų pavyzdžių analizė.
2. Pagrindinės teorinės kritikos mokyklos XX a. Kritikos socialumas. Literatūros sociologijos principai (P. Bourdieu, T. Eagletonas). Lauko, galios, simbolinio kapitalo ir konkurencijos sampratos. Literatūros institucijos ir agentai. Literatūros premijos. Vertinimas	2		2			4	4	Pierre Bourdieu, „Kultūrinės produkcijos laukas“. Knygų apžvalgos rašymas ir aptarimas.

kaip sociokultūrinė galia: „didžiųjų“ ir „mažųjų“ literatūrų santykis.								
3. Šiuolaikinės lietuvių kritikos diskursas. Pagrindiniai autoriai, leidiniai, mokyklos, pasaulėžiūrinės skirtys. XXI a. polemikų židiniai. Diskusijos dėl kritikos krizės ir galimybių. Literatūrinės premijos, šiuolaikinis kanono formavimas ir jo kritika. Kritikos santykis su leidybos rinka ir populiariąja literatūra. Tarptautinės lietuvių literatūros sklaidos sistema. Socialinių tinklų veiksnys.		2			2	4	Andrius Jakučiūnas, „Vargas dėl kritikos“. Kiekvienais metais atskirai parenkami reprezentatyvūs recenzijų tekstai; diskusija apie šiuolaikinį literatūros kritikos lauką, konkrečių institucijų (leidinių, įstaigų etc.) ir kritikų sąryšius, svarbiausias simbolinio kapitalo dalybų formas.	
4. Kritikos vaidmens refleksijos XIX-XX a. Europos literatūrinėje kultūroje. Pagrindinės teorinės kritikos mokyklos XX a. Lietuvių literatūros kritikos pradžia: „Aušros“, „Varpo“, „Tėvynės sargo“ kritika. Literatūrinės ir kultūrinės spaudos pradžia: nuo „Gabijos“ iki „Židinio“. Tautinio modernizmo programa. Literatūros kanono formavimas. Polemikos dėl lietuviškojo modernizmo vertinimo. S. Čiurlionienė- Kymantaitė, V. Mykolaitis- Putinas, B. Sruoga, J. Lindė- Dobilas.	2				2			
5. Profesionaliosios lietuvių kritikos formavimasis ir pirmosios polemikos: liberalioji humanistinė, katalikiškoji, socialistinė kritika. Lietuvių kritikos steigėjai: V. Kudirka, J.		4			4	8	S. Čiurlionienė-Kymantaitė, <i>Lietuvoje</i> ; J. Tumas-Vaižgantas, „Ko ieškome dainių veikaluose?“, „Knygoms apginti nuo	

Šliūpas, P. Višinskis, J. Tumas-Vaižgantas, A. Jakštas-Dambrauskas, G. Petkevičaitė-Bitė. Lietuvių modernistinės kritikos įsitvirtinimas pirmaisiais XX a. dešimtmečiais.								kritikų“; V. Mykolaitis-Putinas, „Mūsų literatūros ugdymo problemos“.	
								Aistė Kučinskienė, „Derybos dėl lietuvių literatūros kanono XIX a. pabaigos–XX a. pradžios epistolikoje“.	
6. Tarpukario kritikos spektras. Avangardo kritika ir formalizmo teorijos pradmenys: „Keturi vėjai“. Sociokritika ir lietuviškasis marksizmas: „Trečias frontas“ ir K. Korsakas. Neoromantizmo ir neokatalikybės linija: J. Keliuotis, P. Juodelis, J. Ambrazevičius. Literatūrinių grupių spauda. Santykiai su politiniu režimu ir cenzūra. Profesionalaus kultūros ir literatūros žurnalo etalonas: „Naujoji Romuva“.	2		2				4	4	Juozas Keliuotis, <i>Meno tragizmas</i> (ištraukos); Kostas Korsakas, „Kunigas Liudas Vasaris literatūroje ir visuomenėje“.
									Tarpukario literatūrinės spaudos leidinių peržiūra ir analizė.
									Studentų rašomų recenzijų pristatymas ir aptarimas.
7. Kritika sovietinėje Lietuvoje. Pagrindiniai kaitos etapai nuo stalinizmo iki „pertvarkos“. Literatūros kontrolės sistema, institucijos ir literatūros kritikos vaidmuo. Kritika kaip socialistinio realizmo doktrinos įrankis. Kritikos vaidmuo plečiant socialistinio realizmo doktrinos ribas.	2		2				4	4	Kęstutis Nastopka, „Apie žalias žuvis, gyvenimišką logiką ir poetinę kalbą“;
Individualių kritikų vaidmuo literatūros laisvėjimo procesuose (V. Kubiliaus atvejis), literatūros kritikos svarba keičiant autoriaus vaidmens suvokimą sovietmečiu (literatūros autonomijos klausimas). Kritiko kaip tarpininko tarp modernėjančios literatūrinės kalbos ir socrealizmo doktrina besivadovaujančios visuomenės funkcija (K. Nastopka kaip sovietmečio modernistų kartos kritikas).									Vytautas Kubilius, „Talento mįslės“.
									Studentų rašomų recenzijų pristatymas ir aptarimas.
8. Literatūros kritika išeivijoje ir Lietuvoje. „Žemės“ karta: J. Girnius, A. Nyka-Niliūnas, H. Nagys. „Literatūros lankų“ žurnalo fenomenas: kritika,	2		2				4	4	Susipažinimas su „Literatūros lankais“ ir juose publikuota kritika; „Metūgių“ recepcija.

vertimai, leidybos praktika. Kritikos vertybinės takoskyros: B. Pūkelevičiūtės „Metūgių“ recepcija; polemika dėl A. Škėmos „Baltos drobulės“.								Studentų rašomų recenzijų pristatymas ir aptarimas.	
9. Pagrindinių lietuvių literatūros kritikos krypčių susiformavimas XX a. antrojoje pusėje: fenomenologijos, semiotikos ir sociokritikos mokyklos. Kritikos autoritetų figūros: A. J. Greimas, V. Daujotytė, V. Kavolis, R. Šilbajoris, K. Nastopka, V. Zaborskaitė. Feministinės kritikos iškilimas XX a. pabaigoje: V. Kelertienė, B. Cipliauskaitė, I. Gražytė-Maziliauskienė.	2		2				4	4	Studentų rašomų recenzijų pristatymas ir aptarimas.
10. Literatūros kritika nepriklausomoje Lietuvoje: naujos kritikų figūros; santykio su sovietinio periodo rašytojų naujomis knygomis; naujų literatūros kriterijų formulavimas (S. Parulskis, A. Marčėnas); skirtingų kritikų kartų konfliktai tariantis dėl kūrinio vertės (R. Gavelio ir J. Ivanauskaitės knygų vertinimo atvejai)	2		2				4	4	Sigitas Parulskis, „Kas eilėraščiuose išlieka, kai nuputi nuo jų įvairias dulkes?“ Studentų rašomų recenzijų pristatymas ir aptarimas.
11. Parašytų studentų recenzijų analizė			10				10	28	Skaitomos studentų parašytos recenzijos ir diskutuojama apie jų argumentacinę strategiją, stilistiką bei pasirinktą vertinimo koncepciją. „N-tuko“ (per seminarus perskaitytų vertingiausių knygų reitinguoto ir anotuoto sąrašo kūrimas) rašymas.
Galutinio recenzijos varianto parengimas								10	
Pasirengimas egzaminui ir jo laikymas								16	
Iš viso	16		32				48	98	
Iš viso	16		32				48	98	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Kaupiamasis vertinimas:			
Darbas per seminarus	30 %	visą semestrą	3 balai: už puikų pasirengimą ir aktyvų dalyvavimą visuose seminaruose, tinkamą klausimų bei problemų formulavimą, argumentuotus, analitinius ir kritinius

			mąstymu pagrįstus pasisakymus diskusijoje, visų seminaro užduočių atlikimą; 2 balai: už gerą pasirengimą ne mažiau kaip 80 proc. seminarų ir aktyvų dalyvavimą diskusijoje nepakankamai analitiškai ir kritiškai argumentuojant pasisakymus, atlikta ne mažiau kaip 80 proc. seminarų užduotys; 1 balas: už pasirengimą ne mažiau kaip 60 proc. seminarų, bet neaktyvų dalyvavimą diskusijoje, neargumentuotus pasisakymus, atlikta ne mažiau kaip 60 proc. seminarų užduotys. 0 balų: seminaruose nedalyvaujama arba pasyviai išklausoma diskusija. <i>Vertinama privalomosios literatūros išmanymas, argumentuoto aptariamų knygų vertinimo pateikimas, gebėjimas remiantis perskaitytais literatūros teksta ir kritine literatūra atlikti kiekvienam seminarui pateiktas užduotis ir pristatyti savo įžvalgas kolegoms.</i>
Rašto darbas (literatūrinė recenzija), jo pristatymas ir aptarimas seminare	40%	Per seminarus, galutinis atsiskaitymas – kurso pabaigoje	Vertinama pagal šiuos kriterijus: Vertinama nuo 1 iki 10 balų. Gautas balas dauginamas iš 0,4. Recenzijos struktūra: 1 balas. Struktūra aiški ir logiška, yra visos reikiamos recenzijos dalys (anotacija, analizė, vertinimas); Recenzijos metodologiniai pagrindai: 1 balas. Teksto analizė metodologiškai pagrįsta, remiamasi kitų kritikų darbais, recenzijomis apie knygą, kūrybingai taikant profesines žinias Recenzijos turinys: 4 balai. Kūrinio analizė išsami, remiamasi autoriaus kūrybos ir kitos šiuolaikinės literatūros kontekstu, plėtojama argumentuota diskusija ar polemika, teiginiai originalūs, kūrybiški, nėra dalykinių klaidų, visi teiginiai pagrįsti citatomis ar nuorodomis; Išvados (knygos vertinimas): 2 balai. Vertinimas pagrįstas, argumentuotas, apibendrinimai taiklūs, išraiška stilinga ir kūrybinga; Kalba ir komunikaciniai aspektai: 2 balai. Tekstas taisyklingas, mintys rišlios, rašoma tinkamais publicistinio-analitinio ar eseistinio stiliaus registras, žodyno spektras platus, pristatymo metu kalba orientuota į klausytoją, pranešėja(s) bendrauja su publika, atsako į užduotus klausimus, diskutuoja.
Egzaminas žodžiu	30%	Dalyko pabaiga	Egzaminui pateikiamas platus probleminis klausimas iš paskaitų ir seminarų medžiagos. Vertinama nuo 1 iki 10 balų. Gautas balas dauginamas iš 0,3.

			10–9 – egzaminas vertinamas puikiai ir labai gerai, jei studentas tinkamai išnagrinėja teorinę problematiką, kritikos raidos laikotarpį ar literatūros sklaidos reiškinius, geba juos susieti su bendrais lietuvių ir Europos literatūros bei kultūros kontekstais, tiksliai remiasi skaitytais kritikos teksta, moka argumentuotai ir kūrybiškai pagrįsti savo nuomonę. 8 – egzaminas vertinamas gerai, jei studentas yra perskaitęs visus privalomus kritikos ar teorinius tekstus, išmano literatūros kritikos teorinę problematiką, geba gerai paaiškinti kritikos raidos procesus, literatūros sklaidos reiškinius, geba juos susieti su bendrais lietuvių literatūros kontekstais ir rišliai dėsto savo mintis. 7 – egzaminas vertinamas vidutiniškai, jei studentas žino pagrindinius kritikos raidos procesus ir literatūros sklaidos aspektus, geba įvardinti problematiką ir nusakyti (nebūtinai tiksliai ir rišliai) kritikos reikšmę bendriems literatūros procesams. 6 – egzaminas vertinamas patenkinamai, jei studentas aptaria kritikos ir literatūros sklaidos reiškinius tik bendriausiais bruožais, bet nesugeba atskleisti jų problematikos, apibūdinti reikšmės, prastai orientuojasi bendruose literatūros procesuose. 5 – egzaminas vertinamas silpnai, jeigu studentas tik žino literatūros kritikos ir sklaidos reiškinius ar faktus, bet nesugeba savarankiškai nagrinėti kritikos problematikos ir neįstengia apibūdinti atskiros reikšmės bruožų ar raidos aspekto. 4 – egzaminas vertinamas neigiamai, jei atsakymas neatitinka nei vieno anksčiau įvardinto reikalavimo.
--	--	--	--

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla	Prieiga internete ar VU bibliotekoje
Privalomoji literatūra					
Baliutytė, Elena	2002	<i>Laiko įkaitė ir partnerė: lietuvių literatūros kritika 1945–2000</i>		Vilnius: LLTI	
Čiurlionienė-Kymantaitė, Sofija	1998	<i>Raštai</i>	T. 4	Vilnius: Vaga	
Daujotytė, Viktorija	2007	<i>Lietuvių literatūros kritika</i>		Vilnius: VU leidykla	
Gailiūtė, Gabrielė	2012	„Literatūros kritika šiuolaikinėje Lietuvoje: institucijos refleksija“	<i>Naujasis Židinys-Aidai</i> , Nr. 7	https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2012~1367187835803/datastreams/DS.002	

				0.01.ARTIC/c ontent	
Jurgutienė, Aušra (sud.)	2011	<i>XX amžiaus literatūros teorijos: Chrestomatija aukštųjų mokyklų studentams</i>	T. 1	Vilnius: LLTI	
Keliuotis, Juozas	1997	<i>Meno tragizmas: studijos ir straipsniai apie literatūrą ir meną</i>		Vilnius: LRS leidykla	
Korsakas, Kostas	1982	<i>Literatūros kritika</i>		Vilnius: Vaga	
Kučinskienė, Aistė	2022	„Derybos dėl lietuvių literatūros kanono XIX a. pabaigos–XX a. pradžios epistolikoje“, in: V. Šeina, sud. <i>Lietuvių literatūros kanono dirbtuvės (XIX a. pabaiga–XX a. pirma pusė)</i> .		Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.	
Kubilius, Vytautas	1990	<i>Problemos ir situacijos</i>		Vilnius: Vaga	
Manguel, Alberto	1997	<i>A History of Reading</i>		London: Harper Collins	
McLuhan, Marshal	2003	<i>Kaip suprasti medijas</i>		Vilnius: Baltos lankos	
Nastopka, Kęstutis	1991	<i>Išsprūstanti prasmė</i>		Vilnius: Vaga	
Nyka-Niliūnas, Alfonsas	1996	<i>Temos ir variacijos</i>		Vilnius: Baltos lankos	
Satkauskytė, Dalia	2023	„Literatūros demokratizacija ir jos kaina: šiuolaikinės literatūros kritikos formos ir įtampas“	<i>Colloquia</i> , T. 51	https://www.z urnalai.vu.lt/ Colloquia/arti cle/view/3275 5/31507	
Šilbajoris, Rimvydas	1992	<i>Netekties ženklai</i>		Vilnius: Vaga	
Vaižgantas	2007	<i>Raštai: Literatūros istorija 1913–1928</i>	T. 18	Vilnius: LLTI	
Zaborskaitė, Vanda	1978, 1989	<i>Poetika ir literatūros estetika</i>	T. 1–2	Vilnius: Vaga	
Papildoma literatūra					
Chong K. Phillipa	2020	<i>Inside the Critics' Circle</i>		Princeton University Press	
Eagleton, Terry	1984	<i>The Function of Criticism</i>		London: Verso	
Felski, Rita	2015	<i>The Limits of Critique</i>		Chicago and London: The	

				University of Chicago Press	
Manovich, Lev	2009	<i>Naujųjų medijų kalba</i>		Vilnius: Mene	
McDonald, Ronan	2007	<i>The Death of the Critic</i>		London: Continuum	
Nastopka, Kęstutis	1994	„Literatūros samprata XX a. lietuvių kritikoje“, <i>XX amžiaus lietuvių literatūra</i> , p. 414–432.		Vilnius: Vaga	
Tūtlytė, Rita	2000	„Neeksponuojama tradicija septintojo-devintojo dešimtmečio lietuvių literatūros moksle“, <i>Literatūra. Mokslo darbai</i> , 2000, Nr. 39-42 (1), p. 7–21.		Vilnius: VU leidykla	
Striphas, Ted	2009	<i>The Late Age of Print. Everyday Book Culture from Consumerism to Control</i>		New York: Columbia University Press	
Viliūnas, Giedrius	2003	„Literatūros mokslas ir kritika“, <i>Naujausioji lietuvių literatūra 1988-2002</i> , p. 289–319.		Vilnius: Alma littera	

Atnaujinta: 2025-08-26